

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی

دکتری رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی پایان‌نامه مقطع

عنوان

طراحی الگوی ارتقاء کیفیت خدمات سلامت نوزادان با استفاده از سیستم‌های پویا:
مطالعه‌ی موردی دانشگاه‌های علوم پزشکی کرمان و بهم

توسط

الهام امینی

اساتید راهنما

دکتر محمد حیدرزاده | دکتر محمدرضا امیراسماعیلی

اساتید مشاور

دکتر شهرام آریافر | دکتر لیلا احمدیان

شماره پایان‌نامه: (۱۰/۲۹/۹۰۷)

سال تحصیلی (دی ۱۴۰۲)

چکیده

بهبود کیفیت سلامت نوزادان، یکی از مباحث مهم بهداشتی درمانی است که تحت تأثیر شرایط اقتصادی اجتماعی یک جامعه قرار می گیرد. کشورهای توسعه یافته ای مانند ژاپن شاخص میزان مرگ نوزاد را نزدیک به صفر رسانیده اند. درحالیکه در کشورهای با درآمد کم و متوسط این مشکل، همچنان از معضلات آن جوامع بشمار می آید. مرگ نوزاد در بسیاری از موارد قابل پیشگیری است لذا علت یابی آن و استفاده از مداخلات مناسب می تواند در کاهش این معضل بسیار کمک کننده باشد. بنابراین مطالعه ی حاضر به طراحی الگوی ارتقاء کیفیت خدمات سلامت نوزادان در دانشگاههای علوم پزشکی کرمان و بم پرداخته است.

روش: مطالعه ی حاضر یک مطالعه ی مقطعی می باشد که با توجه به بررسی علل مرگ نوزاد، به طراحی الگوی ارتقاء کیفیت خدمات سلامت نوزادان در دانشگاههای علوم پزشکی کرمان و بم در چهار مرحله ی کلی پرداخته است. مرحله ی اول انجام مرر چتری برای بررسی علل مرگ نوزاد براساس تمامی مقالات مرور نظام مند دارای شرایط ورود انجام شد. مرحله ی دوم مطالعه ی کیفی بود که در آن به بررسی نظر مادران و خبرگان پرداخته شد که به طور خاص در دانشگاههای مورد بررسی علل مرگ نوزاد چیست. مرحله ی سوم دو مرحله دلفی و نظر سنجی از خبرگان انجام شد و تعداد علل تقلیل یافتند. روش DANP نیز در این مرحله اجرا شد و روابط بین عوامل موثر و اولویت سنجی عوامل مهم تر استخراج گردید. در نهایت در مرحله ی چهارم با نظر خبرگان حلقه های علی و معلولی ترسیم گردید، با استفاده از اطلاعات سامانه های ایمان و سیب و اطلاعات سازمان برنامه و بودجه روابط ریاضی بدست آمد و بعد از آن نمودارهای سطح-جریان ترسیم گردید. متغیرهای مستقل مشخص شدند و براساس آن ها با استفاده از روش مونت کارلو تحلیل حساسیت انجام شد. در نهایت سناریوهای مختلف برای ارائه ی مدل بهبود کیفیت سلامت نوزادان در دانشگاههای علوم پزشکی کرمان و بم ارائه گردید.

یافته‌ها: در مرور چتری، با بررسی پایگاه‌های داده، ۱۲۳۶۱ مقاله استخراج شد. مقالات وارد نرم افزار End note شدند و ۵۳۲۴ مقاله تکراری بودند. سپس موضوعات و چکیده‌ی مقالات بررسی شدند و مقالات غیرمرتبط حذف شدند که شامل ۵۳۷۹ مقاله بودند. ۱۹۲۸ مقاله باقی ماند که متن کامل مقالات مورد بررسی قرار گرفت. در این مرحله نیز ۱۷۸۰ مقاله، بعنوان مقالات غیرمرتبط حذف شدند. پس از بررسی منابع مقالات باقیمانده، ۱۹ مقاله‌ی مرتبط به مطالعه افزوده شدند. پس از ارزیابی کیفی با استفاده از چک لیست AMSTAR2، ۹۵ مقاله درنهایت باقی ماند. در مطالعه‌ی کیفی، بطور کلی ۲۳۱ کد استخراج شد. عوامل مرتبط با مرگ نوزاد در سه دسته‌ی اصلی تقسیم شدند. در بین عوامل مرتبط با نوزادان، زیر کد نوزاد نارس بیشترین تکرار را شامل شد. دلفی در دو مرحله انجام شد که ۵۹ عامل در آن وارد گردید و نهایتاً ۱۶ عامل بعنوان مهم ترین عوامل استخراج شدند و وارد مرحله‌ی DANP شدند. بین عوامل اصلی، عوامل اجتماعی- اقتصادی با وزن ۰/۵۰۴ بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است و نتایج نشان می دهد که این عامل به نظر خبرگان، عامل اصلی تأثیرگذار در مرگ نوزادان منطقه‌ی مورد بررسی است. پس از آن، عوامل مرتبط با سیستم بهداشتی درمانی با امتیاز ۰/۲۹ و نهایتاً عوامل فردی با امتیاز ۰/۲۰۶ در جایگاه های دوم و سوم عوامل مؤثر بر مرگ نوزاد قرار گرفتند. در تحقیق حاضر، شش متغیر بعنوان متغیرهای مستقل مطرح شدند که سناریوهای مختلف در ارتباط با سلامت نوزادان با استفاده از این شش متغیر ارائه و بررسی گردیدند. شش متغیر مطرح شده، این موارد می باشند: تعداد تخت فعال C16، تعداد نیروی متخصص C17، تعداد تجهیزات پزشکی C18، تعداد دوز سورفاکتانت C19، میانگین درآمد خانوار C26 و بودجه سلامت دانشگاه C28

بحث و نتیجه گیری: توجه به شش عامل مستقل می تواند در در طراحی بسته‌ی بهبود کیفیت خدمات سلامت نوزادی با قید میزان اهمیت در دانشگاههای علوم پزشکی کرمان و بم طراحی گردد. طبق نتایج بخش های قبلی مطالعه، عوامل تأثیر گذار کوتاه مدت شوامل موارد زیر می باشد:

۱. افزایش تعداد تخت NICU: از آنجائی که ضریب اشغال تخت در NICU در دانشگاه های علوم پزشکی کرمان و بم بالاست و از طرفی تعداد زایمان های زودرس و نوزادان کم وزن روندی افزایشی یافته است، لذا تخصیص

تخت فعال به این بخش یکی از راه حل های کوتاه مدت برای ارائه ی خدمات بهتر و باکیفیت بالاتر برای نوزادان خواهد بود که منجر به کاهش مرگ نوزاد شود.

۲. افزایش تعداد تجهیزات پزشکی مورد نیاز به خصوص در NICU دانشگاه علوم پزشکی کرمان یکی دیگر از سناریوها برای بهبود کیفیت سلامت نوزادان خواهد بود.

۳. باتوجه به افزایش تعداد نوزادان نارس و کم وزن، تجویز سورفاکتانت باتوجه به دستورالعمل های مشخص بویژه در دانشگاه علوم پزشکی کرمان، عامل مهم دیگری در بهبود کبفیت سلامت نوزادان خواهد بود.

۴. افزایش در تعداد نیروی متخصص بویژه در دانشگاه علوم پزشکی کرمان بسیار حائز اهمیت است که در این راستا برنامه ریزی و سیاست گذاری در زمینه ی تخصیص متخصصین به شیفت ها، ایام تعطیل و غیر تعطیل، توجه به موضوعات مدیریت منابع انسانی از جمله انگیزش و مهارت پرسنل و متخصصین در بهبود کیفیت سلامت نوزادان حائز اهمیت است.

۵. افزایش بودجه ی دانشگاه تأثیر قابل توجهی بر کاهش مرگ نوزاد در مدل بویژه ر دانشگاه علوم پزشکی کرمان نشان نداد و عمدتاً نحوه ی تخصیص بودجه در دانشگاه اثرات بهتری بر بهبود سلامت نوزادان خواهد داشت. بعنوان مثال، قانون بودجه ی اختصاصی NICU باید مدنظر معاون توسعه و ریاست دانشگاه قرار گیرد.

سیاستگذاری بلندمدت به موضوع میانگین درآمد خانوار مرتبط است. میانگین درآمد خانوار بعنوان مهم ترین عامل اجتماعی- اقتصادی بویژه در دانشگاه علوم پزشکی بم در سناریوها مشخص شد. لذا سیاستگذاران و مدیران درخصوص طرح های بیمه ای، سبدهای تغذیه ای حمایتی بصورت مشترک با سایر سازمان های دولتی مانند فرمانداری، کمیته ی امداد امام خمینی (ره) و بهزیستی و همچنین سازمان های غیردولتی و خیریه ها و خیرین در بهبود سلامت نوزادان بصورت مداخله ای بلندمدت بسیار اثرگذار خواهد بود. بنابراین طبق سناریوهای مطرح شده، دانشگاه علوم پزشکی کرمان باید بخش درمان و NICU را در اولویت قرار دهد و دانشگاه علوم پزشکی بم باید موضوعات اجتماعی اقتصادی و مراقبت های پیش از بارداری و دوران بارداری را در اولویت قرار دهد.

بطور کلی توجه بیشتر به موضوع درمان در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان و سیاستگذاری بهتر در موضوعات بهداشتی و توجه به عوامل اجتماعی اقتصادی در ساکنین تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی بم می تواند در کاهش این معضل کمک کننده باشد.

کلید واژه ها: مرگ نوزاد، سیستم های پویا، بهبود کیفیت

Abstract

Background and objectives : Improving the quality of neonates' health is one of the important topics of healthcare that is affected by the socio-economic conditions of a society. Developed countries such as Japan have brought the neonatal mortality rate close to zero. While in low- and middle- income countries, this problem is still one of the problems of those societies. Neonatal mortality can be prevented in many cases, so finding its cause and using appropriate interventions can be very helpful in reducing this problem. Therefore, the present study has focused on the design of a model of improving the quality of neonatal health services in universities of medical sciences in Kerman and Bam.